

mint a férfinak a nő, saját érdekében, bölcsen hallgatott."

Ennek a férfi-nő viszonyiának egészen torz képét kapjuk *Capilláriában*: a nők, az oihák a parancsolóki és apró, féreg-fajta, a korcs, férfihez hasonló bullokok a rabszolgák, akik állandóan építik az oihák számára a palotákat, körülrajongják őket, s a végük: az oihák megeszik őket.

Karinthy a célzásokban nem takarékos: szellemesebbnél szellemesebb utalásokat jegyez meg, amik ránk, emberekre vonatkoznak. A féltékeny férfiak pompás paródiája a kaskaskodó bullokok sorsa: ölik egymást a bullokok és oihákért s az oihák ezt kacagják: „ezek akarják őket megvédeni, mikor éppen arról van szó, hogy védekezniök kellene?!“

S másutt: „Nem hogy rugkapálnának. (t. i. az evésre szánt bullokok), de gyakran inkább versenyre kelnek, hogy melyik ugorjon előbb a forró vízbe, abban az ábrándképben ringatva magukat, hogy nem az étvágy, hanem vála-

mi testzés, vagy megkülönböztetés válogatja ki őket az oihák szemében.“

Bemutatja *Karinthy* a bullokok társadalmát is, hogy ráismerjünk a magunk fonákságaira. Itt aztán alkalmat kerít arra is, hogy szokásos cinizmusával kikezdjé politikai életünket is: gúnyolja a háborúskodókat éppúgy, mint a békát kényszerrel meghozni akaró „háborúellenes“ harcolókat.

A humoros és cinikus igazságból: „miért tartjuk mi tragikusnak a férfiak nő utáni sóvárgását és komikusnak, ha nő líheg a férfi után?“ *Karinthy*nak van egy konstruktív következtetése és célja is: „A mindennapi kenyér forradalma után el kell következnie a mindennapi boldogság, mindennapi csók forradalmának is.“

*Karinthy*nak ez a könyve természetesen nem az, amelyikről közhely írni, hogy „mindenkinék el kell olvasni“. Akik azonban elolvassák, ha felszínes lelkek: jól szórakoznak, ha meg gondolkodni szeretők, mély lelkek: sokat elmélkedhetnek.

Folyóiratok

MAGYAROSAN. 1945—46. A magyar nyelv művelés másfélévtizedes munkása ez a kis folyóirat, amelynek két évfolyamot összefoglaló száma áll előttünk. A beköszöntőt az új szerkesztő, *Kovalovszky Miklós*, a Kosztolányi megemlékezés *Hegedűs Zoltán* írta. *Zolnai Gyula*, a folyóirat egykori elindítója azt a vádat oszlatja el, hogy a nyelvtisztaság nyelvszegényítéssel jár együtt. *Hórváth János* az egyetemi hallgatók magyar dolgozatainak leggyakoribb hibáiról. *Fábián Pál* sportnyelvünk, *Batizi László* tankönyveink magyarságáról és magyartalanságáról, *Mikessy Sándor* a hatodik „jó magyar kiejtési verseny“ tanulságairól ír. Ezekon kívül *Halász Gyula*, *Láczér István*, *Nagy J. Béla*, *Loványi Gyula*, *Pais Dezső* és *Pándi Pál* cikkei és gazdag lapszemle szolgálja a helyes magyarság ügyét.

SORSUNK. 1947. április. A folyóiratban *Szimonidesz* Lajos folytatja

közleményét *Batsányi* vallomásáról, *Mészöly Miklós*, *Dékány Kálmán* és *(Sziklay László fordításában) Horák Józso* szlovák író novelláját olvassuk. *Keresztúry Dezső*, *Dezsényi Béla*, *András Endre*, *Reményi József*, *Toldalagi Pál* és *Rákosi Sándor* versei alkotják a kölsúlyban levő szépirodalmi részt. *Makay Gusztáv* Csorba Győző írói arcképét rajzolja meg elemzésében, az *Élet és kultúra* rovatban pedig *Rezek Román*, *Acház Imre* és *Szimonidesz* Lajos beszámolóit olvassuk. Mint mindig, most is érdekes a *Dunatáj* rovat jugoszláviai és csehszlovákiai tájékoztatója, *Kapás Gyula*, illetve *Srbová Olga* tollából.

Az előző szám gazdagabb társadalmi anyagával szemben most bőséges könyvszemlét olvashatunk.

PUSZTÁK NÉPE. Folyóirat-társunk márciusi száma ismét gazdag és színvonalas írásokban bővelkedik. *Gulyás Pál*, a debreceni hagyományok költője

és tudós posthumus írásában „baloldali” szempontból elemzi Németh László annyira félremagyarázott és „fantomná” vált „mély-magyarág”-fogalmát. Szabó József, a szegedi egyetem újonnan kinevezett szociológiai professzora a közvéleménykutatásról, mint a demoknácia egyik korszerű technikájának módszeréről ír. Marót Károly a demoknácia szegedi kultúrnapjai alkalmából a Kálmány Lajos-Kör előadóülésén elhangzott előadását publikálja: igazolja a műköltészet és népköltészet lényegbeli azonosságát. A különbség csak funkcióbeli: a műköltészetben nem sikerül a „közösséggel való abszolút összhang”. A neves népköltészet-tudós és etnologus régebbi felfogását újabb argumentumokkal támasztja alá: hivatkozik *André Gide*: Irodalmi hatások című tanulmányaira (Bp. 1946.) s abból idézi a bibliai szavait: „Aki meg akarja menteni az életét, elveszti, aki odaadja, igazán élővé teszi.” Idézik még Gide-től — *Illyés Gyula* nyomán (Magyar Csillag, 1943:290. l.) — a Prétextes-ből ezt is: „A nagy embernek csak egy a gondja: hogy minél emberibb legyen — vagyis jobban mondva: minél banálisabb. Banális akart, lenni *Shakespeare*, *Goethe*, *Molière*, *Balzac*, *Tolsztoj*... a csodálatos, hogy épp ők a legegényebbek. Viszont aki fél az emberitől, az csak egyedül lesz, külön, beteges.”

Faragó József, a fiatal kolozsvári folklorista a népmesék *Petőfi*-jéről, *Péczy Átilia* népzenénk hivatásáról és az ezzel kapcsolatos művelődéspolitikai feladatokról ír megszívlelendő sorokat. *Bodnár Bertalan* a hódmezővásárhelyi ártéri kutakról, *Kovács Mihály* a vásárhelyi földhözjuttatottak és kisparrasztói problémáiról számol be, *Imre Mihály*, a szegedi tanyák orvosa a tüdővész pusztító hatását tárja regényrészletében a magyar társadalom elé. A folyóirat ezenkívül megemlékezik a szegedi egyetemi *Alföldi Tudományos Intézet* első *Évkönyvéről*, az *Erdélyi-*

féle százéves népköltési gyűjteményről, majd közli a *Tornyai-Társaság* nagyszabású gyümölcsstelepitési törvényjavaslatát. A szám szépirodalmi részében *Illyés Gyula*, *Galyasi Miklós*, *Takáts Gyula*, *Darázs József*, *Dér Endre* és *Madácsy László* verseit, a kritikai részben *Kristó Nagy István*, *Tárkány Szűcs Ernő*, *Benedek Marcell*, *Endrey Antal*, *Elek Áron*, *Isák József*, *Létay Lajos*, *Rigó Balázs*, *Sütő András* és *Szabó Endre* könyvismertetéseit olvassuk.

Juhász Gyula halálának tízéves évfordulója alkalmából a folyóirat a nagy költő emlékére *Négyesy László*nak egy hozzáírt levelét közli *Madácsy László* bevezetésével.

VIGILIA, 1947. április. A *Vigilia* legújabb száma előjáróban *Paul Claudel* Keresztút-ját hozza *Szedő Dénes* O. F. M. fordításában *Kákonyi* Konstantina rajaival. Minden állomása egy-egy megrázó elmélkedés. — *Forváth Sándor* cikkében *Heidegger* és *Jaspers* existencializmusának alap gondolatát elemzi: filozófiájuk bizonyos gazdagodást jelent a valóság szubjektív megismerésében, mégis tévedtek abban, hogy a logicumot a psychicumból akarják levezetni. Filozófiájuk megfosztja a valóságot minden transzcendenciájától — a századvég tisztaszemléletű, osztrák lírikus, *Georg Trakl* költeményeit *Vidor Miklós* fordította magyarra. — *Louis Beirnaert*-nek a francia jezoniták folyóiratában, az *Etudes*-ben, megjelent cikkét rövidített formában *Füzesséry Katalin* fordításában közli „Az Egyház és az új humanizmus” címmel. *Beirnaert* szembeszáll azokkal a vádakkal, mintha az Egyház ellensége volna a kialakuló új világ szociális terveinek. *Komjáthy Győző* költeményeit (*Merengés*, *Emlékezés*), *P. Szedő Szeverin* karthausi emlékeinek folytatását, *Semjén Gyula*: *Mélység fölött* című novelláját olvashatjuk a következőkben. A „Szemle” keretében *Fischer Antal* hozzászólását közli *Juhász Vilmos* cikkéhez a német felelős-

ség kérdésében. Azt állítja, hogy a német nép kollektíve nem felelős a náciizmusért. Ha elfogadjuk a kollektív felelősség elvét, ez alól maguk az angolok sem vehetők ki, mert Münchenben tanúsított magatartásukkal kedveztek a náci imperializmusnak. Pedagógiai szempontból pedig azért káros a kollektív felelősség szemlélete, mert egyformán büntet ártatlant és bűnöst és megöli az egyéni lelkiismeretet. *Juhász Vilmos* válaszában hangsúlyozza, hogy nem a földi igazságszolgáltatás értelmében volt büntetésről beszélni, mert ehhez nincs is jogunk, tekintve, hogy az egész emberiség felelős a náciizmusért. *Nem a németek megbüntetéséről, hanem megtérítéséről van szó.* Nagyszerű kísérlet ez olyan népnél, ahol alig van egyéni lelkiismeret. *Stadler Frieda* a család problémáit tárgyaló anket megindítását kéri. *Rónay György* „Modern katolikus irodalmunk kérdéséhez” szól. Elveti azokat a kicsinyes szempontokat, amelyek katolikus és „nem katolikus” irodalomra bontják az egységes irodalmat. Nem a tárgy a fontos, hanem az író lelkiisége. *Sík Sándor* *Alexei Tolstoj* új regényéről, a *Golgotháról* ír ismertető cikket. *Karcsay Sándor* az amerikai katolicizmus központi szerve által kidolgozott és az Egyesült Nemzetekhez juttatott, az emberi jogokat tartalmazó alkotmányát ismerteti. A számot könyvismertetések zárják le.

Péter László

EMBERNEVELÉS. III. évfolyam, 4. szám. 1947. április. A Magyar Pedagógusok Szabad Szakszervezetének folyóirata. Új történelemszemlélettel foglalkozik a folyóirat. *Petőfi* derűlátásával: a végső küzdelemben a jók s a gonoszok harcában győzni fog a jó. *Batizi László* Új feladatok a történelemtudományban és a történelemtanításban címmel egy készülő tanulmányból közöl részleteket. A legfontosabb feladatok a társadalmi valóság őszinte bemutatását tartja. *Kertész Ödön* a történelem tanításának problémájáról szólva vitatja

annak helyességét, amikor a múlttal igyekszünk a jelent megértetni. Hogy tanításunk a tapasztalaton alapuló legyen és át tudja élni a gyermek, ezért a jelenmel kell a múlt eseményeit elbírálni. A történelem filmjének visszafelé forgatását didaktikai szempontból megoldhatónak és célszerűnek látja. Példaként a mai politikai, társadalmi és gazdasági helyzet feltárása után foglalkozunk az ellenforradalom ismertetésével, hogy utána a második köztársaság következzen. Az első világháború mögött ott van a megelőző kor osztályörzése, közjogi és osztályharca. Ebben az összefüggésben tájékozódik a tanuló a szabadságharc koráról és megérti a márciusi ifjúságot, *Kossuth Lajost*, a nemzeti géniust és mártíriumot.

M. Szabó Magdolna az *oblomovizmustól* a *szociális világszemléletig* című cikkében az orosz emberben a világnézet fejlődését vizsgálja a végzetben való akarattalan vak hittől a szociális eszméig, mely érzi történelmi felelősségét az elnyomásban élő európai népek felszabadítását s az örök béke megvalósítására irányuló hősi trekvést illetőleg. *Angyal Endre* a szovjet történettudomány köréből, *R. Ju. Vipper* *Rettenetes Ivánnól* írt történeti monográfiájával és *N. K. Gudzij* *A* orosz irodalom története c. könyvével foglalkozik. A társadalmi fejlődés dialektikus módszere meggyőző szempontokat nyújt a tudós részére a történetkutatáshoz.

A jövő iskolája felé keresik az utat cikkeikben a folyóirat cikkírói. *Makay Gusztáv* süngeti a demokrácia megvalósítását az iskolai munkában. Válik a tanítás közös munkává, amelyben a tanuló igazán magáévá teszi az ismereteket, hiszen megszerzésükben maga is tevékenyen résztvevő. *Ipper Lászlóné* Az iskola tegnap, ma és holnap címmel szintén erről a kérdéstről szól. *Árpás Ferenc* az iskolai hitoktatás kérdéséhez, *Wittman Tibor* a korszerű önképzőközhöz, *Kálmán József* pedig a politikai iskolához szóltnak hozzá. A Külföldi szemle ismerteti az új Jugoszlávia és Románia tankönyveit. Beszámol a szovjet középiskolákban folyó történelemtanításról. A Könyvek és lapszemle rovata az időszervi neveléstudomány vonatkozású műveket és megnyilatkozásokat regisztrálja.

Takács Béla